

Doina Cornea, LA

FACE CACHÉE
DES CHOSES
(1990 - 1999).

DIALOGUE AVEC RODICA

PALADE. PRÉFACE DE

DANIELLE MITTERRAND.

TRADUIT DU ROUMAIN PAR

ARIADNA COMBES, KIRON

ESPACE, EDITIONS DU FELIN,

2000. 310 P. AVEC 10

ANNEXES.

DOINA CORNEA
LA FACE CACHÉE
DES CHOSES

1990-1999

Dialogue avec Rodica Palade

Préface de

Danielle Mitterrand

ESPACE
EDITIONS
DU FELIN
VODK

Anul 1989 a constituit un moment de cotitură în destinul întregii Europe și nu e o exagerare să-l comparăm cu momentele cruciale ale anilor 1848 sau 1918. Acesta este anul în care, vestindu-se „apocalipsa inevitabilă” a unui foarte apropiat sfârșit de mileniu, Europa de Est, cea care o jumătate de secol s-a simțit sedusă și apoi brutal abandonată de Europa de Vest (dar mai ales de *americani!*), a fost bulversată de revoluții mai mult sau mai puțin de catifea, mimate sau autentice, televizate sau nu... Istoria întregului continent a făcut, sau a crezut cu naivitate că face, o întoarcere de 180 de grade spre trecutul conceput drept viitor. Unele țări au crezut că trebuie să înceapă cu recuperarea trecutului, încet, tacticos, pentru ca într-un târziu, căținel-căținel, să-i ajungă, vezi doamne, din urmă pe cei mai iute de picior care, sperau ele, poate se vor întinde o vreme la umbra unui copac, precum iepurele fraier care pierde competiția cu broasca țestoasă doar pentru că a tras un zdravăn pui de somn, dintr-o prea mare autosuficiență... Este cazul țării noastre. Alte țări au spus „acum ori niciodată!”, au ales arderea etapelor, au strâns cureaua etc, și sînt mult mai aproape de liman, de „luminița de la capătul tunelului”.

Printre atîtea personaje, de-acum celebre, care *se făceau* că fac revoluție, care *se făceau* că trag, care *se făceau* că fac procesul Dictatorului sau al comunismului, care *se făceau* că instaurează democrația, libertatea etc, sau pur și simplu *se făceau* că muncesc, Doina Cornea, personalitate incomodă (prin rectilinearitate) și ca atare deja controversată, era de mult timp un om liber. Ea nu și-a cîștigat libertatea, cea mult clamată în decembrie 1989, odată cu răsturnarea

regimului ceaușist. Libertatea ei interioară era deja un bun pe care nici un „body-guard” proțâpît la poartă nu i-o putea lua. (Unii dintre noi nu ne-am cîștigat-o nici măcar azi!) Vocea Doinei Cornea, care poate că și pe mine m-a contrariat, la un moment dat, așa cum era ea, firavă, iritantă, dar limpede, răspicată și fermă, s-a făcut auzită încă din anul 1982, odată cu lansarea primului protest la postul de radio Europa Liberă. ⁴i nu a fost ultima audiere... așa încît, încet-încet, pentru români, Doina Cornea a devenit un simbol, unul dintre puținele pe care ni le puteam permite să le mai avem.

Talentul românilor de a se raporta la simboluri nu a scăpat ocazia de a face din Doina Cornea o Ioana d'Arc a României, ba chiar o Cassandra ale cărei profeții au ajuns să fie considerate niște prăpăstii. O asemenea personalitate nu poate fi privită decît cu patetism, e și asta o caracteristică a noastră. ⁴i de la mitizare la miticism este, vai, doar un pas. Iar tratarea viscerală a unei persoane, ba chiar, nu o dată, în mod grobian, nu ajută la nimic. Iată că avem acum prilejul s-o cunoaștem parcurgînd paginile volumului pe care ne propunem să-l recomandăm atenției opiniei publice.

În aceste dialoguri sub formă de memorii, „una dintre cele mai celebre și autentice opozante ale dictaturii lui Ceaușescu evocă ultimii șase ani de luptă, în serviciul libertății și al dificilei cuceriri a democrației.”

Versiunea franceză a acestor pagini este onorată de prefața Daniellei Mitterrand care, cu acest prilej, pe lîngă un elogios portret pe care-l face Doinei Cornea, ne surprinde cu unele observații pertinente, de bun simț, dar și de politician lucid și rafinat, referitoare la România, la situația sa politică, economică și socială, la minorități, și mai ales la volumul propriu-zis pe care se dovedește că l-a parcurs cu multă atenție. ⁴i pe care-l caracterizează astfel, în finalul cuvîntului introductiv: „Ce pledoarie extraordinară pentru o democrație inspirată de popoarele bogate într-o cultură impregnată de moralitate!”

Structura versiunii franceze, din anul 2000, respectă, cu excepția Anexelor, structura și conținutul versiunii românești care a precedat-o (în anul 1999): șapte capitole ample, al căror material este, în mare parte, ordonat cronologic (I: *Semnificația actului mărunț* : Intelectualii între dispersie și coeziune; Comunismul nu trece pe lîngă oameni fără să lase urme; Începutul unirii forțelor democratice: Forumul Democrat Antitotalitar; II: *Convenția Democrată*: Clasa politică, societatea civilă în drumul lor anevoios spre democrație; Domnul Coposu; III: *Călătorii... Întîlniri... Conferințe*, cuprinzînd agenda de lucru a anilor 1990, 1991, 1992, Întîlnirile neonorate ale anului 1993, dar și anul 1994; IV: *Despre maghiari și relațiile româno-maghiare*; V: *Despre monarhia constituțională*; VI: *Biserica greco-catolică în destinul meu*; și, în fine, VII: *În loc de concluzii*)

Cele zece anexe ale prezentului volum în limba franceză reprezintă o selecție din cele 18 anexe ale versiunii românești, dovadă de luciditate și modestie:

sînt eliminate multe dintre scrisorile trimise de Doamna Doina Cornea unor proeminente personalități politice românești și europene, precum și răspunsurile la aceste scrisori. Păstrarea lor ar fi constituit o probă de vanitate, căci în versiunea românească acestea făceau dovada activității neobosite a Doinei Cornea și a poziției sale intransigente în toate chestiunile care au învolburat societatea românească postdecembristă. Documentele eliminate erau menite să-i convingă — dacă se mai putea — pe unii compatrioți cîrcotași care se declaraseră sstisiți de prea tenacea activitate a Doinei Cornea. În versiunea franceză, care este îndeosebi în atenția noastră, ele nu-și mai aveau rostul. Așa încît conlocutoarele (Doina Cornea - Rodica Palade) au păstrat doar zece anexe cuprinzînd documente, scrisori, cuvîntări, luări de poziție, grupate pe următoarele probleme: 1. *Despre unirea forțelor opoziției*; 2. *Proclamarea Forumului Democratic Antitotalitar — Cluj*; 3. *Despre campania electorală*; 4. *Programul Doinei Cornea*; 5. *Grupaj de texte privind situația politică din România*; 6. *Cazul Ilie Ilașcu*; 7. *Despre problema maghiară*; 8. *Drepturile Bisericii greco-catolice*; 9. *Drepturile regelui Mihai*; 10. *Despre extremism*.

Avem așadar în față o istorie subiectivă a perioadei 1990-1999, în care toate faptele sînt privite din punct de vedere moral: nașterea primelor organisme democratice, a puhoiului de partide politice, apariția și evoluția unora dintre oamenii politici ai momentului, alegerile, mineriadele, fenomenul „Piața Univrșității”; vorbe frumoase și calomnii, eforturi pentru a crea o imagine favorabilă peste hotare pentru România, remarcabile portrete ale unor personalități ale vremii, pledoarii pentru libertate, democrație, egalitate a tuturor șanselor pentru toți cetățenii, fără deosebire de origine etnică sau confesiune religioasă. Paginile dedicate lui Corneliu Coposu dezvăluie aspecte surprinzătoare ale personalității acestui atît de contestat, la început, iar apoi cu atît mai regretat — post mortem — om politic.

Într-un capitol aparte, *Istoriografie și memorie*, aflăm povestea creării Memorialului de la Sighet, dar și a divizării lui, parcă pentru a nu se dezminți adînc înrădăcinata meteahnă romînească a dezbinării. În ce privește istoriografia românească, rolul acesteia trebuie să fie acela de repunere în drepturi a adevărului istoric, chiar neplăcut — uneori —, iar nu acela de a mitiza niște întîmplări sau domnitori, ajungîndu-se chiar pînă la ridicola sfințire a lui Ștefan cel Mare.

În capitolul *Despre maghiari și relațiile româno maghiare*, se aduc interesante clarificări despre manipularea atît a românilor cît și a maghiarilor pentru escaladarea unor deja celebre conflicte interetnice care au murdărit atît de mult imaginea țării. Cantitatea de jeg pe chipul țării nu a fost egalată decît de mineriade sau de interdicția impusă, în mai multe rînduri, regelui Mihai de România de a călca pe pămîntul natal... Oricum, conflictele interetnice precum și cele interconfesionale au fost provocate, întreținute și ațîțate în mod continuu de forțe obscure (poate aceleași care au terorizat populația în zilele lui decembrie 1989-ianuarie 1990), tocmai

pentru a legitima menținerea în structurile de conducere ale țării a fostei nomenclaturi securisto-comuniste. Doina Cornea face o analiză lucidă a „radicalismului” maghiar („Escaladarea pretențiilor este aproape întotdeauna consecința unor frustrări”), dar și a intoleranței românilor care, precum s-a constatat la alegerile din noiembrie 2000, s-a îndreptat în mod foarte primejdios către extremism: „Trăim în cadrul unor reglementări internaționale în care factorul demografic prevalează asupra celui istoric; e însă tot atât de adevărat că și drepturile omului prevalează asupra absolutismului național”. În ce privește conflictele interconfesionale, Doina Cornea afirmă cu convingere: „creștinismul este modelul universalității, al respectării alterității. Nu poți fi în același timp creștin și xenofob. Spre deosebire de iudaism, unde prevalează comunitatea în fața lui Dumnezeu, în creștinism prevalează persoana în fața lui Dumnezeu: *omul* ales ia locul *poporului* ales. De aceea orice relație personală se bazează pe înțelegere și pe un efort continuu de a o cultiva.”

În paginile dedicate monarhiei constituționale, Regele este considerat protector al valorilor democratice, și aflăm activitatea susținută a Doamnei Cornea în apărarea dreptului Regelui de a veni în România. Parlamentele vin și pleacă, guvernele se mai remaniază, pe când Regele reprezintă simbolul durabilității și al continuității: „Legile [Parlamentul] sînt abstracte. Iubirea [pe care poporul o poartă Regelui] este o relație vie, iar conducătorul nu este o entitate abstractă. Îi iubesc pe acei conducători în care am încredere și care îmi oferă certitudinea că nu mă vor înșela”.

În privința controversatei probleme a repunerii în drepturi a Bisericii greco-catolice, precum și a restituirii proprietăților sale, ideea avansată este că, dacă Statul a luat prin decretul 358 din 1 decembrie 1948, tot Statul va trebui să repare abuzul ca să nu lase cele două Biserici naționale surori să își privească neputincioase credincioșii cum se păruiesc prin fața sau chiar în lăcașurile sfinte.

Desigur că bogăția de idei, de opinii (cu unele s-ar putea chiar să nu fim cu totul de acord), ne ispitesc la alte și alte citate. Ne vom rezuma, și ca o invitație la lectura integrală, fie a variantei românești fie a celei franceze, să reproducem viziunea foarte personală și plastică pe care Doina Cornea o are despre mult pomenitul tunel cu acea luminiță de la capătul lui, care se tot îndepărtează precum *fata morgana*: „...nu vom da niciodată de capătul lui, dacă lăsăm timpul să treacă peste noi cu a sa haotică înșiruire de evenimente și, dacă ne lăsăm folosiți de viața din jur, în loc să ne folosim noi de potențialul vieții noastre. Eu cred, pînă la urmă, că adevăratul tunel se află în sufletul nostru — adesea, insuficient pregătit... Un tunel zidit de noi înșine, ceas cu ceas, fără să ne dăm seama... Dacă ne-am regîndi viața și am reclădi-o pe alte temeieri, tunelul s-ar lumina, tunelul s-ar topi” (...), căci, parafrazîndu-l pe Monseniorul Vladimir Ghika, „nu *tunelul* contează, ci cum îl parcurgem”.

Cornelia Cistelean